

Abonamentul:

pe 1 an 6 cor.
pe 1/2 an 3—
pe 1/4 an 1.50

ROMANIA:

pe 1 an 10 lei
pe 1/2 an 5—

ȚARA NOASTRĂ

REVISTĂ SĂPTĂMÂNALĂ.

Redacția
și
administrația
SIBIU
NAGYSZEBEN
strada Morii 8.

Păcate strămoșești.

El cunoscut tipul transfugului. Înalt sau scund, anemic sau sângeros, vorbăreț ori nu, prost sau șiret din fire — transfugul e de o mlădiere și de o transparență bolnăvicioasă. Mereu e urmărit de visuri urite, mereu fantome și halucinațiuni îi tulbură mintea. Instinctiv el e dominat de toate curente. Pulsațiunile politice îl iritează și ca un nebun care se crede dator să iee parte în tumulturi, — transfugul aleargă, doboară și calcă totul înaintea lui, rupe lanțul care desparte oamenii cinstiți de mișei și ca o pecingine desgustătoare ese pe obrazul națiunii.

El nu are trecut și nici viitor nu poate avea transfugul. Se scaldă într'un anumit cerc și se botează într'o anumită lege. Dumnezeu lui e mai deasupra decât Dumnezeu nostru și iadul către care plutește el, are un mirajiu pe care nu l-ar putea schimba cu nimic în lume.

El nu vrea să se contopească în zidul de apărare pe care oamenii cinstiți îl ridică contra dușmanului. El nu merge alături cu oastea. Spada lui nu e nici-odată ridicată. Are porțițe pentru orice ocazii. Voința lui e un fel de slugă necredincioasă: nici-odată nu-l ajută. Confundă ziua cu noaptea și adevărurile mari, lucrurile vecinice: dragostea de neam, jertfa pentru un ideal și lepădarea de sine, — le confundă cu bagatelurile zilnice. Il preocupă certurile mici și-l lasă fără pic de emoțiune ori-ce manifestare lăuntrică a masselor. El omul prea impulsiv, pentru a nu avea dorințe. Perspectivele viitorului, totdeauna croite pe măsura lui dată, îl radiază. Izbânzile săvârșite de alții nu-l ispitesc. E nepăsător de toți și lacom de sine: trențele ce le va câștiga el în luptă, pentru sufletul lui, fac mai mult decât toate trofee aduse de alții.

Transfugul se crede și omul momentului, omul situației. Totdeauna are un program în numele căruia se crede dator să-și rupă tălpile și să-și răcească gura, să-și cheltuiască timpul și cerneala; totdeauna are un plan pentru descurcarea itelor politice... și când nu le are pe acestea, transfugul, neapărat, are o... idee salvatoare!

Român, sas sau de altă lege, el e pestriț. Steagul alb al împăciuirii, transfugul îl ține totdeauna pe jur de sine. Uită schingiuirile săvârșite de potrivnic ca pe-o noapte de chef. Sângele supt o eternitate de dușman, îl uită și-l iartă de... dorul păcii și de dragul pricopselii!

*

Avem și noi eșantioane deacestea! Sunt nenumărați și rândurile lor se întregesc ca niște burueni veninoase. Ca să nu le zicem „transfugi“ s'au botezat ei: „moderați“. La anumite zile mari, sprijiniți pe cărji episcopale sau răzimați numai pe himerica promisiune a unui reprezentant al blagoslovitului guvern, — numărul lor înaintează... Se rup așa, ca și cum ar zice bună-ziua, din rândurile cinstite, se duc oamenii și spală picioarele Mântuitorului-guvern — și se întorc acasă. Iși zic ei: „ori cu lupu'n casă, ori cu lupu'n curte, — tot acolo-i! De ce n'am fi noi mai prevăzători? Lucrurile tot așa au să rămână... și-apoi ce mai una alta: capul plecat nu-l tae sabia — și pace. De unde știi ce-o fi mâine? Poate tot Kossuthiștii sunt la cârmă... Scări sunt multe... moare cutare, se naște cutare... Dece să dai cu piciorul, când poți strânge cu amândouă mâinile?..“

Și-așa ni se strâng Babeșii și astfel ni se formează „moderațiunea“ noastră. Un fel de francmazonerie ambulanta care trece prin toate centrelor românești, smulgând de colo o secătură, de colo un ramolit, de colo un Doamne apără și de dincolo... ce le mai trebuie.

Cunoașteți noile salturi ale acestei scamatorii de bâlcu! A-ți auzit și-ați cetit că dl Dr. Babeș, șampionul „moderațiunii“ române, acest avocat fără procură în procesul nostru, — a mai făcut o trăsnaie! Peary și Kooch, au făcut ei ce-au făcut pe unde-au fost... dar Babeș... Babeș, dom-le! — a descoperit „Polul Nord“ în politica de veacuri a neamului Românesc de-aicea!!

Și să vedeți cum? A făcut omul un memoriu, l-a semnat el și tovarășii și l-a trimis la câțiva unguri „foști“ să-l semneze și ei. După semnare, dl Babeș, face pace. Pace între noi și între națiunea maghiară! Mai dă el, mai lasă guvernul — și să vedeți ce bine are să ne fie!

Va să avem câțiva fișpani: Burdea, Moldován, Șerban și Siegescu; ne dă guvernul și vr'o zece subprefecți de-ai noștri; primește români în rândurile geandarmilor și finanților; mai lasă guvernul și ceva din dare; dascălilor le trimite o circulară „că pot vorbi și... românește din când în când cu copiii“; preoților „că numai Tatăl nostru li-se mai cere să-l propovăduiască în ungurește deocamdată“ și câte și câte!

— „Ce mai vreți acum? Că doar n'ați poftă ca din niște bieți robi ce-ați fost să vă facem, așa dintr'odată, pe toți... baroni?! V'am făcut frați cu ungurii — e destul asta!!“

Ai dreptate, dle Babeș, — „e destul!“ — ... ai toată dreptatea!

*

Să lăsăm jos, domnilor, pentru câteva clipe masca ironiei: procedeu cel mai cuminte. Să ~~chemăm~~ frumusețea și deoparte pe avocatul neastâmpărat și să-l întrebăm, așa barem între patru ochi, ca și când am pansă o rană: — „în numele cui faci D-ta târg, dle Babeș?“

Va ridică din umeri avocatul. Se va roși până în urechi și tremurând de emoțiune, ne va răspunde tărăgănat:

— „Sunt român cinstit eu... n'am făcut nici-o falsificare și n'am omorât nici un om!...“

Ei, tocmai aci ne încurcăm. Cu această cinste a ăstor fel de oameni, nu ne împăcăm, — nu putem să ne împăcăm! Cauza noastră nu ne-o putem mântui decât noi singuri. Pentru aceasta n'avem nevoie de interpreți falși și de tâlmăcitori strânși cu plasa. Suntem prea mândri pentru a profita de orice ocazie neroadă. Avem rădăcini prea puternice în organizațiunile noastre și avem o existență prea mare și prea sigură pentru a ne da mâinile și energiile legate, plocon, dușmanului.

Trebuie să înțelegem odată și noi și și împilătorii noștri, că nu sângereăm și că nu ne întemnițăm zilele și tinerețea pentru o răsplată caraghioasă și pentru un târg tot atât de ridicol și de păcătos!

Poporul nostru are o albie tot așa de bogată și tot atât de fericitoare pentru patria-mumă ca și poporul maghiar. Noi nu vrem nici privilegiu și nici îndurare, dela nimeni. Noi vrem dreptatea noastră! Vrem să ni-se facă lumină! Și numai cine va veni în numele poporului român și va cere acestea, numai aceluia trebuie să i-se dea ascultare. Numai acelora cari vor întrupa aspirațiunile a patru milioane de oameni, trebuie să li-se cântărească credințele și trebuie să li-se ia în seamă faptele și cuvintele. Suntem înșelați deatâtea-ori! Suntem cernuți prin toate sâtele și oțeliți în toate durerile. Am așteptat noi sute de ani și vom mai aștepta încă ciasul, care din moment în moment trebuie să bată, întru revendicarea drepturilor noastre asuprite...

Cât pentru rățăciți, nu putem avea decât mila noastră, singurul bun ce ni-l inspir' și singura „punte“ ce ne unește!

Demetriu Marcu.

Dimisia guvernului. In ședința dela 28 Septembrie a Camerei deputaților, ministrul-președinte Wekerle a anunțat Camerei că guvernul coaliției, conform promisiunii sale făcute cu trei luni înainte, și-a prezentat Maj. Sale din nou dimisia.

Wekerle a mai anunțat că a propus Maj. Sale să-l cheme în audiență pe Kossuth, președintele partidului independist care alcătuiește majoritatea în Camera deputaților.

Toate încercările lui Wekerle de-a rezolvi criza cu ajutorul coaliției au fost zadarnice. Guvernul nu mai e solidar, între membri cabinetului nu mai există armonie și conglăsuire, nici în ce privește cauzele crizei, nici în ce privește căile de rezolvire. Wekerle voise să rezolve criza aducând câteva „concesii militare“, dar partidul independist, desbinat și desorientat, n'a aprobat vederile lui și chiar și Kossuth a trebuit să ia poziție împotriva acțiunii lui Wekerle.

Viitorul? E foarte înorat.

Sau vor primi independenții însărcinarea să alcătuiască ei noul guvern cu concursul câtorva bărbați de încredere ai Coroanei (recrutați din membri partidului liberal de odinioară) sau va fi încredințat cu alcătuirea cabinetului un politician în afară de cadrele partidelor politice de-acum: Lukács sau Héderváry sau poate chiar Kristóffy.

Intr'un interview acordat ziarului „N. Fr. Presse“ din Viena, fostul ministru liberal ia deja de pe acum apărarea eventualei guvern extra-parlamentar, declarând că numirea unui astfel de guvern nu e în contradicție cu principiile constituționalismului și are dreptul să disolve Camera și să publice alegeri noi.

Oricum se va rezolvi criza, un lucru e cert: noul cabinet va fi nevoit să disolve Camera deputaților și să publice alegeri noi, căci actualul parlament e incapabil de muncă. Noul parlament ar avea, pe lângă votarea bugetului și a cheltuielilor avute cu anexarea Bosniei și Herțegovinei, numai misiunea să introducă reforma electorală.

Dela audiența lui Kossuth la Maj. Sa atârnă constelația politică viitoare. Dacă Kossuth va fi un bun diplomat și un patriot și mai bun, nu va pune piedeci în calea rezolvirii pacifice a crizei, stăruind chiar el pe

lângă membrii partidului său să renunțe la banca autonomă, cel puțin pentru vre-o 2—3 ani, și să sprijinească alcătuirea unui guvern din care să facă parte și câțiva bărbați de încredere ai Majestății Sale.

Săptămâna viitoare se va decide soarta coaliției și a partidului independist...

Camera, de altminteri, și-a ajurnat ședințele până la 5 Octombrie.

Programul „moderaților“...

Ziarul vienez „Reichspost“ ni-a surprins cu o senzație, publicând memoriul ce l-au adresat „moderații“ noștri partidului Kossuthist... despre care se spune că va ajunge la stăpânire.

Memoriul acesta, în care se cuprinde și un program de acțiune amănunțit, e cea mai eclatantă dovadă că ținta așa numiților noștri „moderați“ e: pricopsirea cu orice preț. Ei vreau împăcarea ca să poată cere dela guvern favoruri pe seama lor și a clienților lor, îmbogățindu-se materialicește, cum se îmbogățeau fruntașii politicieni ai partidului liberal sub Tisza și Széll...

Nu știm cine a adresat acest memoriu partidului Kossuthist: dl Babeș, șeful „văzut“ al partidului „nevăzut“, declară că nu el e autorul acestui memoriu și al programului, care se deosebește de programul veritabil al partidului moderat. S'a făcut o mistificare cu anume scop de-a compromite partidul moderaților... Și mistificarea aceasta se datorește? Firește, naționaliștilor ultraiști. Dl Babeș nu spune lucrul acesta, dar ridică acuza că s'a săvârșit o mistificare și e la mintea omului că-i vizează pe naționaliști.

De altminteri, oricine va citi memoriul și programul publicat de „Reichspost“ și reprodus de noi, se va convinge că desmintirea și declarațiile dlui Babeș nu putea să surprindă pe nimeni. În program se spune, doară, lămurit că „organizarea se va face în absolut secret... Români și gazetele cari se află în serviciul guvernului ori al partidelor coaliției nu trebuie să știe absolut nimic despre lucrul acesta“.

Sau dacă află ceva despre ele... e gata desmintirea. Incepem să cunoaștem și armele dlui Babeș.

Să vedem, însă, mai nainte ce vrea să apere dl Babeș.

Textul memoriului publicat de „Reichspost“ e următorul:

MEMORIU.

Istoria ne învață că atunci când o națiune trăește în împrejurări vitrige, dacă fiii ei se înțeleg între dânșii și lucrează cu devotament spre binele patriei, ei sunt fericiți și mulțumiți și fac progrese economice. Din nefericire pe locuitorii de diferite limbi îi desparte o discordie care în vremea din urmă se mărește din ce în ce. Noi cari trăim în mijlocul poporului și cunoaștem stările naționale din regiunea noastră, simțim față de această discordie o durere sincer patriotică și ținta și lupta noastră se îndreaptă într'acolo ca să punem cap odată acestei situații și să stabilim concordia frățească.

Știm că în tabăra naționalităților sămânța discordiei a fost fecundată de o mână nevăzută, în loc de-a o fi nimic. Ne-am încredințat și despre asta că prin aceiași mână nevăzută s'au deșteptat în sânul naționalităților dorinți și cereri exagerate cari ar putea și ar dori să devie ucigașele Constituției noastre milenare, libertății noastre străvechi și patriei noastre; noi însă, cari suntem fiii credincioși ai patriei noastre și membrii națiunii maghiare unitare și indivizibile, nu trebuie să cotribuim ca constituția și libertatea patriei noastre să fie slăbite și nimicite, pentru că patria este și pentru noi un tezaur comun tot așa de prețios ca și pentru ori ce maghiar de rasă imigrat odată cu Arpad, și datoria noastră patriotică ne impune să trăim pentru dansa și cu dansa, iar când trebuința va cere să murim pentru dansa.

Noi cari deși ne ridicăm ca respectători ai constituției patriei și ca membri ai națiunii maghiare, din punctul de vedere al limbii materne suntem totuș cetățeni de limbă română, n'avem nici un fel de legături cu ultraiștii și nu împărtășim vederile lor. Nu dorim să servim împreună cu dânșii, aceluiaș scop politic. Noi fiii acestei patrii, oferim serviciile noastre devotate și colaborarea noastră frățească partidului independent și kossuthist, ale căruia principii noi le adoptăm ca program al nostru, pe temeiul că-

FOILETON.

Traduceri din Emile Verhaeren.

Câmpia.

Câmpia e posomorită și miriștile și șurile ei
Și fermele ei, cu roși vermănoase,
Câmpia e posomorită și obosită și nu se mai apără,
Câmpia e posomorită și moartă — și orașul o mânăncă.

Nesfârșite și ucigașe
Brațele mașinelor uriașe
Secerând grâul evangelic
Au înspăimântat pe bătrânul sămănător melancolic
Al cărui gest pareă asemeni celui ceresc.

Fumul necurat și trențele lui de funingine
Au străbătut vântul și l-au murdărit:
Un soare sărac și prostit
Pare că s'ar fi învechit în ploaie.

Și acum, acolo unde se nșirau casele luminoase
Și grădinile și copacii înfloriți cu aur
Zărești, până'n înfîmît, dela miază-zi la miază-noapte
Imensitatea neagră a uzinelor țepene.

Ca o enormă și tăcută fiară
Ce sbârnăie în dosul unui zid,
Se aude sforăitul ritmic și dur
Al cazanelor și al pietrărilor nocturne;

Canalul cără un nămol amestecat cu păr
Spre gârla pe care-o profanează;
O chinuire de copaci jupuți de vii
Se răsucesc, ca brațele în tremur,
În față, lângă pădurea apropiată.
Iar bălgarele, mereu mai înalte — de drojdi:
Ciment unsuros, moloz putrezit, pietre despicate,
De-alungul vechilor șanțuri și a malurilor întunecoase
Iși înalță, seara, monumentele lor de putregai.

Sub șoproanele apăsătoare și greoaie
Ziua, Noaptea
Fără aer și fără somn
Se chinuesc oameni departe de soare:
Bucăți de carne în enorma îmbucătură
Bucăți de carne alcătuite cu istețime
Bucată cu bucată, cat cu cat,
Dela un capăt la celalalt al horei vaste
Ochii lor sunt ochii mașinei,
Dosurile lor și șirele spinărilor se îndoiesc sub dansa,
Degetele lor ascultătoare, cari se complică
Cu mii de degete precise și metalice
Se strică atât de tare în sforțarea lor
Pe materia căpcăună,
Încât ei lasă acolo, în fece clipă,
Peceți de turbare și picături de sânge.

Amintiți-vă, pașnicul lucru de odinioară, în luna
[lui August,
Al săcarelor coapte și rumenelor ovese
Cu brațul în lumină, cu fruntea sus

In aurul grânelor care se ridică
Spre orizontul arzător unde domnește tăcerea

Amintiți-vă gustarea căldicică și amiezele alese
Impletind umbră pentru ațipire.
Subt ramurile cărora vânturile meștere
Le leagă ușor largile gesturi foioase,
Amintiți-vă câmpia întregă ca o grădină grasă
Plină toată de păsări risipite în lumină
Cari o cântă, cu glasurile lor de sărbătoare
Atâta de aproape de cer încât nici nu's-aud.

Dar azi, câmpia e sfârșită;
Câmpia e posomorită și nu se mai apără:
Fluxul minelor și refluxul lor
Au cufundat-o, cu monotonic.

Nu mai întâlnești, în depărtare, decât maidane
[trențuite

Și drumuri negre de cărbuni și șgură
Și schelete de moșioare
Și trenuri care tae dintr'odată un sat, în două.

Madonele și-au tăcut glasul lor de oracol
La colțul pădurilor, printre copaci;
Iar sfinții vechi și soclul lor de marmoră
Au căzut în fântânile cu minuni.

Și totul e acolo ca niște cosciuge goale
Și sfărâmate și împrăștiate pe întins

ruia și cu ajutorul conducătorilor partidului independent și kossuthist dorim și avem de gând să întemeiem un partid politic român moderat.

Seriozitatea lucrului, dar și gravitatea împrejurărilor actuale ca și cumintenia politică ne impun pentru un moment datoria imperioasă ca, deși acceptăm principiile politice ale partidului independent, totuși să formăm un partid deosebit și deocamdată să nu fuzionăm complect cu partidul independent, ci să pornim într'un cadru independent; căci dacă am face-o de pe acum, în mod neacoperit, ultraiștii naționaliști, cari și așa vor porni în contra noastră lupta cea mai aprigă, ar primejdi succesul nostru politic și ar smulge fără de vreme, influenții noastre, aceea massă mare pe care contăm în mod absolut și sigur, prezentându-ne ca trădători ai națiunii.

Aceasta ne-ar pune în primejdie succesul politic și l-ar face cu neputință chiar și pentru viitor.

Dorim cu prevederea sigură a succesului ca împreună cu bărbații proprii pentru asta, în-suflețiți de aceleași sentimente ca și noi, și împinși de aceleași gânduri, să pregătim terenul, în marile masse ale poporului român, pe temeiul principiilor și intențiilor sus arătate și începem lupta în contra ultraiștilor, pe față și bărbătește — cum ne este datoria patriotică — și chiar în parlament.

Dar ca s'o putem face avem nevoie neapărată de ajutorul moral al partidului independent, cât și de un anume sprijin material din partea guvernului coaliției.

În această acțiune politică, trebuie să atragem în primul rând pe advocați, preoți și învățători, pe proprietarii de pământ, și tinerimea universitară. Ca să atingem această țintă trebuie să străbatem în două rânduri părțile locuite de români și centrele lor mai mari, să vorbim confidențial cu conducătorii respectivi, să ne înțelegem asupra tacticii de urmat și după aceea — cu consimțământul partidului independent — să aducem în mod public la cunoștința țării proclamația partidului nostru. Preparativele pentru acest program de partid pot fi sprijinite numai pe calea gazetelor și pentru aceasta trebuie agitat în permanență. În acest scop e nevoie ca noul partid moderat românesc să dispună de ziarele politice respective, dintre cari un număr de exemplare să se poată distribui gratis celor mai săraci dintre preoți, învățători și proprietari.

Intemeierea partidului moderat, și popularizarea lui depinde iarăș de sprijinirea lui materială.

Acestea sunt principiile cele mai de seamă cari ne pun în putința de a oferi toată colaborarea noastră partidului kossuthist și al independenței țării, în limitele acordate de lege, dezvoltării naționale. De aceea rugăm ca în această privință să se discute în comitetul partidului independent, și să se ia o decizie; dacă partidul independent dorește să se realizeze propunerile noastre, ne angajăm să le împlinim cu tot devotamentul și cu sincer patriotism. Dorim să ne relevăm de pe acum ca pe baza unei înțelegeri reciproce, noi numai atunci putem lucra și obține un rezultat, dacă înțelegerea noastră asupra propunerilor ce facem își va păstra în mod absolut caracterul secret, căci altfel ultraiștii ar face dinainte imposibilă activitatea și creditul politic al persoanelor noastre, încă înainte de a fi putut începe activitatea noastră și de a câștiga vre-un succes.

Acestea sunt în general principiile principale ale programului nostru. Detailarea precisă a sa urmează — fiind vorba aici de chestii politice speciale — în cele de mai la vale:

Programul amănunțit.

I.

Ori ce mișcare de organizare a noului partid ori în legătură cu el, pornește din Szilagyssomlyo și va fi condusă de acolo. Aceasta este absolut necesar pentru că președintele partidului național român își are acolo reședința. Trebuie deci, dacă va fi nevoie, să începem lupta și contra lui. Dar și astfel masa poporului condusă de preoți și învățători prezintă acolo posibilitate singură de succes.

II.

Organizarea se face în absolut secret și noi vom conduce exclusiv toată mișcarea împreună cu acei bărbați, pe cari îi vom alege noi, în orice caz confidenții trebuie să fie la început, adevărate înainte de publicarea unui manifest, foarte puțini numeroși; românii și gazetele cari se află în serviciul guvernului ori a partidelor coaliției nu trebuie să știe absolut nimic despre lucrul acesta, căci aceasta ar zădărnici organizarea partidului, fiind în deosebte cunoscut, că o ființă omenească nu poate găsi loc în sufletul poporului, dacă împrejurările politice actuale se află în serviciul guvernului. Dar

păstrarea secretului mai e absolut necesară și pentru că dacă ultraiștii ar afla că suntem în legătură cu vre-un partid coaliționist, ar căpăta astfel un mijloc de a împedeca organizarea noastră, acuzându-ne de trădători ai rasei noastre.

III.

Vor participa la mișcare, exclusiv români aleși de noi și independenți de partidele coaliționiste: advocați, protopopi, preoți, învățători, proprietari.

IV.

Bărbații necesari organizării partidului în diversele părți ale țării, îi vom alege noi, și vom face pentru aceasta două turneuri în țară. Cu ocazia primului turneu vom pregăti elementele. În al doilea vom stabili programul precum și data primei întâlniri.

V.

Programul noului partid se va face cunoscut locuitorilor români ai țării, de către comitetul executiv printr'o proclamație ori în forma unui manifest.

*

Programul noului partid se ține în marginele legei naționalităților și se mărginește la următoarele puncte:

1. Punându-se pe terenul programului partidului independent kossuthist, el luptă pentru independența Ungariei, pentru teritoriul vamal independent, pentru banca autonomă și pentru crearea armatei independente.
2. În ce privește relațiile cu poporul român, e de dorit ca funcționarii administrativi și judecătorești să cunoască limba poporului din regiunea unde se află.
3. În regiunile locuite de români să se întrebuinteze și funcționari români, atât în administrație, cât și în justiție.
4. Art. de lege XX din anul 1848 să se extindă și asupra școalelor și bisericilor române în același grad ca la celelalte confesiuni.
5. Dorim introducerea cât mai repede a sistemului impozitului progresiv.
6. Minimul de existență a unei familii să fie asigurat printr'o lege contra datoriilor de bir ori de altfel. Tot astfel cerem întinderea asigurării muncii și asupra asigurării bătrâneții și introducerea obligatorie a ei.
7. Aplicarea desăvârșită a acțiunii de salvare a poporului și realizarea ei în regiunile lo-

*Și tot se plânge, asemeni morților pierduți
Ce suspină seara în ceața umedă.*

Vai, câmpia, vai!... E isprăvită...

*Și clopotnițele sale sunt moarte și morile stricate
Câmpia, vai, și-a dat sufletul*

*În cele din urmă sughițuri ale unei rugăciuni de
Trad. de V. E. [seară...]*

Pulbere.

În grădina neamului, lacrimile cuiva, nu pot decât vesteji straturile de flori. Se cer anume sentimente și anume ploii, întru infrumusețarea ei.

În lumea picturii ca și în lumea cugetării: lumina e sufletul. Un poet ce cântă luna și un pictor ce ne dă un mărșă apus de soare, — au tot atâta drept la viață cât și un rege inchizitor... Ca să nu vorbim de cei ce cântă iubirea și de cei ce-i schițează patimile...

Mulți mor împăcați. Dar întrebăți serios, nici un om n'ar schimba viața ticăloasă și rece de aici, cu cea caldă și viitoare — de acolo.

Nu totdeauna cine toarce, face și caerii. În cugetare mai ales.

Valurile mării și furia mulțimii, cresc... și de vânturi.

Pe valea Oltului.

Cât cuprind ochii, se întinde largă valea Oltului. Amlăsat în urmă Călimăneștii și coarnele caselor abia se mai zăresc printre vârfulurile verzi ale munților! O răcoreală dulce se revărsă dealungul văieii, un vânt lin fuge în urma trenului și mașina găfăie greu la deal! Vârfulurile ascuțite, brazii înalți fug și ei îndărăt și trenul se infundă tot mai mult în inima Carpaților. Se îndoaie pe la poalele munților albia albăstruie a Oltului și stâncile ascuțite ca niște sulite se pierd în norii alburii! Vagoanele uruie în urma mașinei și șirul apucă la stânga și ca un pui de șopărlă când alunecă în vre-o crepătură, trenul piere în tunelul ce crapă colosul de piatră! Și fuge mult pe sub pământ; e întunec de nu se vede om pe om! Aerul e greu în vagon, cu fiecare clipă aștepti ca lumina plină de viață să năpădească, dar mașina găfăie mereu ca o cărtiță când dă năvală să iasă la lumină! Și atunci îți vine în gând că dacă bătrânul munte ar încerca să-și scuture și el odată spinarea gârbovă și roasă de vreme, sau să se lase puțin de șale, ca pe un bob de mei ar storși întregul șir de vagoane. Dar o gură de lumină se deschide înainte, trenul o cotește la dreapta și mașina obosită și plină de nădușeală se oglindește în talajii limpezi ai Oltului!...

Aci soarele e mai dulce, razele mai plăpânde; nu te dogoresc! Și răcoarea de aci îți face atâta bine! Imi fug ochii peste leasa verde și vârfulurile arborilor ce ating norii. Ici-colea pe sub poalele munților se zărește câte o căsuță de bărne, și atât de mică se vede, de jos, dela albia Oltului, că pare că e un pătuș de porumbel, iar oamenii mici, de o schioapă numai! Mai colo, între două vârfuluri, sub brazii înalți, o mănăstire, cât o cruce dela răspântii, — stă cam plecată la adăpostul unei stânci de piatră; iar călugării se văd mici de tot, par'că-s niște ciori!... Și fuge trenul! Se strecoară printre culmile munților, se îndoaie ca un șarpe, aci trece pe dreapta Oltului, aci pe stânga, aci uruie pe pod, aci se ineacă printre șirurile verzi ale munților, aci piere în stânca de piatră! Și ai tot sta cu capul pe fereastra vagonului, ori afară pe scară, lăsând privirile să se piardă în albastrul scaldat de razele dulci ale soarelui, — lăsând ochii să colinde peste munții înalți ori să alunecă dealungul Oltului limpede. Și atâtea frumuseți se rânduesc! Colo se ridică și se coboară șirul Carpaților; dincolo fug în urmă arborii, iar printre rosturile stâncilor stau agățați arbuști mici, unii abia mai se țin în câte o rinișoară, iar crăcile se leagănă în gol ca niște brațe cari cer ajutor! Și ochii aleargă pe albia Oltului, se pierd privirile în albastrul limpede și răcoros, iar pe sub malul înalt de piatră fug șinele până

cuite de români, pentru ca poporul să fie astfel ajutat și colosala emigrare să fie oprită.

8. Serviciul militar de doi ani.

9. Aplicarea proporționată a românilor în slujbele publice, precum și în ministere și în justiție.

Aceste puncte de program pot fi la nevoie modificate în înțelegere cu conducătorii partidului independent kossutist.

In schimb cere:

Față de acestea, noul partid cere garanții că:

1. Se va asigura partidului nostru un număr corâspunzător de mandate și de oare ce vom opun contra-candidați tuturor deputaților români cari până atunci nu vor fi intrat în partidul nostru se va sprijini și ajută să reușească candidatul nostru.

2. Procesele de presă începute în trecut pot împiedeca în multe locuri constituirea și dezvoltarea partidului nostru. Ar fi deci de dorit ca în urma unei propuneri motivate a comitetului noului partid, aceste procese de presă să fie din motive politice sistate în parte ori total.

3. Dacă noul partid va găsi necesar să-și păstreze caracterul politic de partid românesc, dorim ca lucrul acesta să fie recunoscut și după împrejurări eventualele lui statuate să fie aprobate de guvern.

4. Deși noul partid stă pe baza programului partidului independent, totuși e de nevoie — pentru a putea începe cu succes lupta contra ultraiștilor naționaliști — ca programul noului partid să fie recunoscut și să se admită partidului un număr de membri în comisiunile și biroul parlamentului, proporțional cu numărul membrilor săi.

5. *Constituirea noului partid, răspândirea programului său precum și funcționarea sa politică cer ca el să capete ajutor moral de la partidul independent și ajutor material de la guvernul coaliției. De ajutor material are nevoie pentru a organiza partidul, a propaga programul, a ține conferințe și întruniri, pentru călătoriile bărbaților de încredere și susținerea a cel puțin două gazete bisericești și lumești și împărțirea lor gratuită.*

Se înțelege de la sine că pentru ca programul noului partid moderat să poată fi ajutat de inteligența poporului nostru între alții de învățători și preoți, aceștia să nu fie chemați la răspundere pentru manifestarea voinței lor poli-

tice și, în caz că au ajutor de la stat, să nu sufere daune materiale.

Noul partid va încheia un acord cu partidul independent, în caz de alegeri parlamentare pentru fixarea candidaturilor și acolo unde nu va pune candidat, populația română va socoti de a ei datorie să voteze pentru candidatul kossutist.

La dorința comitetului partidului independent noul partid este gata să sprijine în cercurile în cari kossutiștii nu vor pune candidați, pe candidații altor partide constituționale maghiare.

Deoarece organizarea unui astfel de partid chemat să combată pe ultraiști pentru a câștiga pe cetățenii români ai țării pentru o nouă direcție politică patriotică, cere un timp mai lung și deoarece trebuie folosite momentele politice potrivite, e absolut necesar ca organizarea mișcării să se înceapă momentan căci dacă proclamarea noului partid nu se va face într'un moment potrivit, aceasta va strică mai mult decât să folosească acestei cestiuni delicate.

Acestea sunt propunerile noastre în această cestiune*.

Ziarul „Reichspost“ însoțește memoriul și programul cu următorul comentariu:

„Intr'o ședință intimă, care a avut loc ieri în capitala Ungariei, a apărut o nouă manifestare a vieții publice, un așa numit „partid național român moderat“, care și-a înscris pe steag ideea de stat maghiară și împăcarea naționalităților cu țelurile stăpânitoare maghiare.

Dacă acest partid ar avea carne și sânge, dacă el ar căpăta putere în Ungaria și ar fi în stare să smulgă din blocul forțelor antimaghiare elementul cel mai puternic — pe români, — atunci ne-am afla în fața întorsăturii celei mai grave în consecințe din Ungaria, atunci s'ar ivi primejdia de a se pierde elementele politicii devotate Impăratului și imperiului și kossutismul ar deveni o putere irezistibilă. Această nouă manifestare este, din acest punct de vedere, de cea mai mare însemnătate: adevăratul ei caracter se cuprinde în modul cel mai neîndoielnic într'un document secret pe care ziarul „Reichspost“ și l-a procurat din acele cercuri pestane cărora le datorește și destăinuirile atât de senzaționale asupra „adevăratului Kossuth“.

Firește, dl Babeș a desmintit numai decât exactitatea celor publicate de „Reichspost“, afirmând că programul publicat de ziarul vienez e o plastografie și, drept dovadă, publică în „P. Lloyd“ adevăratul program al partidului moderat... „Reichspost“ susține, însă, că textul lui e cel adevărat, pe când cel din „P. Lloyd“ e făcut în urmă. Ziarul vienez spune că rețușarea din urmă poate că provine din rușine. Textul publicat de „Reichspost“ n'a fost o traducțiune a unui începător ci e însuși textul originalului unguresc, comunicat și lui F. Kossuth. Prin urmare, nu încape ca cineva să se îndoiască de ce s'a publicat în „Reichspost“.

Ziarul maghiar „Egyetértés“ a complectat informațiile lui Reichspost, scriind că în fruntea noului partid moderat stau episcopii V. Hossu dela Lugoj, Ioan Papp dela Arad, apoi dnii I. Cavaler de Pușcariu, A. Barbuloviciu, N. Zigre etc.

Dnii A. Barbuloviciu și N. Zigre au dat cea mai categorică desmintire acestor afirmații tendențioase. P. S. Sa dela Arad a dat și el un fel de declarație de-un caracter prea puțin bărbătesc, însă P. Sf. Sa n'are curajul să desmintească, nici să recunoască că aderă la partidul moderat.

Ceialți tac... *

Numai dl Emil Babeș nu tace... Pe semne crede că nu s'a compromis încă îndeajuns în fața opiniei publice românești?

Absolutismul în Croația.*) Sub titlul acesta, cunoscutul publicist englez Scotus Viator publică o broșură de 32 pagini, în care se ocupă cu politica de asuprire și destrăbălare a coaliției, dovedind cum, prin regimul inaugurat în Croația, coaliția a călcat în picioare toate principiile constituționalismului, în numele căruia primise alcătuirea guvernului în Ungaria.

Vom mai reveni asupra acestei broșuri interesante.

* „Absolutismus in Kroatien“, Wien, 1909. C. W. Stern. Pr. I. cor. 50 fil.

nu se mai vâd! În legănatul ușor al trenului se desprinde gândul și se înalță deasupra sus, peste toate vârfulurile și cine știe cât ar alerga așa! Dar un fluer ascuțit răsună înaintea vagoanelor și mașina vestește iarăș tunel. Capetele se trag înăuntru, ferestrele se închid, de pe scări toată lumea fuge în vagoane, doar o păreche a rămas afară răzemați de balustradă, preferă să înghită fumul înăbușitor al coșului, dar cel puțin o clipă să-și stingă focul din ochi cu câte o atingere de buze calde, acolo în întunerecul pământului.

Și iarăș răsare înaintea luminișul cu aer mult, cu raze ce se încrucișează și țâșnesc ca niște scantei; iarăș se întinde cât cuprind ochii verdeață, arbori de tot felul, lungi, groși, văi adânci, culmi înalte, creștete ascuțite. Iei, colo se înalță câte un picior de munte, înalt, amețești tot uitându-te în sus, iar în vârf de tot o stâncă stă înfiptă ca o căciulă ciobănească într'un bețișor, și a ros-o ploile pe dedesupt, zici că acu, acu, se dărîmă și tae Oltu în două. S'a lărgit mult valea Oltului! Apa e limpede și nu e mare, dar tot repede. Din când în când se zărește câte o plută ducându-se la vale. Când se apropie de mal plutașul proptește un lemn lung în stâncă și pluta se abate în partea cealaltă. Și se duce așa încet lunecând printre talazuri. Plutașul acolo își face mâncare, acolo întinde masa și acolo inoptează. Când îl prinde dorul scoate cavatul dela brâu și cântă, cântă

până i-se urăște, și apoi numai începe din gură și nu tace până îl prinde picotitu și atunci cântă apa... și așa tovarășii se duc la vale amândoi!!...

Încep să scadă munții, stânci nu mai sunt. În urmă am lăsat departe granița și tricolorul românesc deabiă se mai vede fălfăind în adierea vântului. Înainte se deschide câmpie întinsă, miște uscată, ca și de partea cea laltă a munților. Aici e pământul altei stăpâniri! Satele încep să se arate pe sub vale; casele par-căș grămădite toate la un loc, coama țuguiață și învălitate la fel, cu țigla. Carpații rămân în urmă, înșiruindu-se la dreapta și la stânga, iar trenul aleargă pe câmpia uscată... Oltul rămâne și el la dreapta și se afundă sub poalele munților. Acum nu mai e nici verdeață, nici brazi, nici vâlcele lungi, nici apă limpede, o rogojină sco-rojită se întinde până unde cade cerul pe pământ. Din când în când ajungem de pe urmă câte un unguș cu pantalonii largi cât un sac și cam adus de gât, pășește încet pe alături cu drumul. Nu departe se zăresc care multe și coșuri de fabrici, acolo e un oraș. Încă de câte va ori mai pufue mașina și un țignal lung sparge tăcerea. Trenul încontenează, vagoanele se tampo-nează și se dau înapoi, lumea cade, se izbește cu capul de păreți, ba unii dau năvală la ușă să vadă ce s'a întâmplat, vre-o deraiere, — dar un unguș îmbrăcat în albastru și cu mustăți lungi, răsucite la vârf, sare jos și încrunțat din

sprâncene și foarte autoritar strigă cu glas tare: *Nagyszeben!*...

1909 August.

Ion Chiru-Nanov.

Cronica rimată.

Cometa.

— S'apropie sfârșitul lumii!
Vestesc gazetele speriate...
Cometa vine să aprindă
Pământul nostru de păcate...

Cometa vine să ne 'nghiță
În gura caldului mormânt
Și să ne ducă — ce friptură! —
În raiul Domnului prea sfânt...

Mitropoliții și boierii,
Burdăștii, Babeș, episcopii
Își fac de cap, se duc la Kossuth
Speriați să nu dea ortul popii.

Intreaga lume-i îngrozită
Și numai eu nu-s abătut
Căci vie focul, — ce-o să-mi pese
Când n'am nimica de pierdut?

Ca om cinstit imi fac bilanțul
Imi fac bilanțul ca să mor
Și cum nu mi-e dator mai nimeni
Să vadă cam cui îi sunt dator:

REVISTA POLITICĂ.

Părintele Lucaciu despre ordonanța lui Apponyi. Un redactor al ziarului „B. H-p“ a avut o întrevvedere cu dl Dr. V. Lucaciu, deputatul cercului Beiuș, rugându-l să-și spună părerea asupra ordonanței lui Apponyi. Dl Lucaciu i-a răspuns, între altele:

„După teribilele lupte din secolele trecute, dorim să ducem o viață liniștită în limitele autonomiei religiei și bisericii noastre, garantată prin sfințenia legilor. Concepția bisericii și a religiei este una și aceeași. O autonomie bisericească lipsită de învățământul religiei nu există. Cu ce drept dispune dar domnul ministru asupra chestiunii învățământului religiei?”

Admir această îndrăzneală, dar nu o pot justifica. Românii vor să trăiască pe tărâmul religios, în limitele organizației bisericii lor. E revoltător gestul cu care ministrul Apponyi declară că ordonanța domniei-sale e legală.

Legea din 1868 dispune ca în școlile comunale să se primească copii de toate confesiunile și ca fiecare copil să învețe religia în limba lui maternă. Cât despre școlile neconfesionale, legea din 1887 zice că orice autoritate bisericească este în drept să dispună relativ la învățământul religiei.

Se pare că ministrul vrea să introducă prin contrabandă șovinismul politic în biserică.

Ministrul vede o tendință politică în procederea șefilor bisericii noastre. Dânsul a spus chiar că șefii bisericii lasă a fi conduși de irendentism. Regret foarte mult că un bărbat de stat își poate permite asemenea insinuări. Oare împrejurările politice s'au schimbat de mult? În trecut autoritățile bisericești erau un sprijin statornic al guvernelor, chiar și regele apostolic vede într'ansele stălpilor neclintii ai tronului său. Ministrul cultelor se încearcă acum să le doboare de la acea înălțime, unde le-a ridicat încrederea regelui. Inșă acest joc politic răutăcios nu va reuși.

Suntem satisfăcuți de atitudinea presei care cere în unanimitate retragerea ordonanței“.

Episcopul I. Papp la statuia lui Kossuth. Corespondentul din Arad al ziarului „Bud. H-p“ a avut o convorbire cu episcopul I. Papp, care i-a declarat următoarele:

*Vre-o zece franci lui Lovinescu
Lui Kimon Loghi tot atât
Iar unui domn din strada Enei
Pe cinstea mea că nu știu cât.*

*Iertați-mă, iubii prietini
Că n'am parale să m'achit;
Nenumăratele-mi castele
Din Spania, le-am risipit...*

*Iertați-mă, Petrașcu, Ferentz,
„Ignat și fiul, croitor“
Vă las un sfert, la fiecare,
Din stofa mea de scriitor.*

*Și-acuma vino de mă arde
O tu, cerescule balon,
Căci uite, iarna e aproape
Și nu-s parale de palton...*

E. Victor.

Pulbere.

Sunt gemene: iubirea și moartea.

Nu atinge cerul decât jertfa curată — și nu mișcă sufletul decât credința oarbă.

Și pe gunoarie sunt flori: ca și la femeile pierdute, inimi.

Sunt lanțuri care strâng și lanțuri ce mângăie.

Am azistat la desvălirea monumentului lui Kossuth în primul rând din curtoazie pentru orașul în care se află reședința mea și în care trăiesc de mult timp. Am făcut-o însă și din pietate pentru marele bărbat, care a lucrat toată viața sa cu desinteresare și statornicie pentru patrie și pentru popor și care a fost exilat pentru că a rămas credincios principiilor sale“.

Aber, Euer Hochwürden!... Was wird wohl Seine Majestät sagen?

Ordonanța lui Apponyi. La 24 Septembrie n. a expirat termenul fixat pentru intrarea în vigoare a faimoasei dispozițiuni a ministrului Apponyi, cu privire la predarea religiei în limba maghiară.

Se știe că nici biserica greco-orientală, nici cea greco-catolică nu vor să admită punerea în aplicare a acestei dispoziții.

Astfel n'a mai rămas pe ziua de azi de cât ca guvernul unguresc să treacă în fapt amenințările lui și să retragă suplimentul de plată preoților români.

Faptul demisiunii guvernului a produs însă o stare de lucruri neașteptată.

„Keleti Értésítő“ anunță că ministrul de culte, dată fiind demisia întregului cabinet, nu va mai lua nici o măsură în chestia aceasta.

În cercurile deputaților români domnește credința că ori-care ar fi guvernul care va succeda cabinetului Wekerle, el nu va pune în aplicare ordonanța aceea ci o va retrage cu siguranță. Așa dar se poate prevedea că dacă un nou guvern se va constitui, primejdia, căreia românii i-au opus o rezistență atât de frumoasă, va trece cu totul, spre disperarea lui Apponyi.

Cine e autorul memoriului publicat în „Reichspost“. Se pare că dl Emil Babeș are dreptate când afirmă că memoriul și programul partidului moderat prezentat partidului independent și publicat în „Reichspost“ din Viena — nu e redactat de D-Sa și nu e programul partidului moderat contemplat de D-Sa.

În momentul de-a pune ziarul sub presă primim informația că memoriul din chestiune s'a redactat în Șimleul-Silvaniei, de oamenii cari stau aproape de ziarul „Gazeta de Duminecă“.

Toți sapă pământul... sunt rari însă, cei cari găsesc comorile.

Când nu sunt profeti, e rău într'o țară; dar și când recolta lor e prea abundentă, tot nu-i mai bine.

Dumnezeu n'a creat lumea pentru filozofi, desigur. Mai puțin pentru poeți. Și tot atât de puțin, pentru exploratori. — Cunoaștem Polul Nord și svârcolirile „dirigiabilului“, Iliada și Ramajana, cum și puterea de atracție a pământului...

Dar... „când Roscius erea actor la Roma, atunci actorii călărau pe măgari...“

Oare astăzi n'ar fi buni, cu legea lor, Spartanii, pentru unele „gânduri“?

Cei vechi beau podoabele, cei noi le vând. Și istoria crește!

Pentru unii, natura n'are decât tablouri urite. Aceștia sunt ca și mulții ce cunosc viața din... romane.

Mesiadele lumii nu s'au sfârșit încă. Schiopătățile acestui pas uriaș se vor îndreptă numai atunci, când vițelul de aur și bolta de granit a trufiei, se vor prăbuși, sdrobind lanțurile de fier în cari ispășește poporul.

N'avem vremea să controlăm exactitatea afirmațiilor ce le primim, fiind, însă, chestiunea importantă, nu putem să nu înregistrăm svonorile cari circulă, — dând astfel prilej celor pe cari îi vizează să-și lămurească situația.

Iată ce se afirmă în cercurile din Sibiu:

„Memoriul publicat de „Reichspost“ s'a redactat în Șimleul-Silvaniei, poate chiar de dl I. Lazar, proprietarul „Gazetei de Duminecă“, la stăruința deputatului Ugron Gábor, care a prezentat memoriul partidului independent.“

Se mai afirmă că dl Lazar, pe vremea când dl E. Babeș își publică, mai anii trecuți, articolele de împăciuire, i-a adresat dlui Babeș mai multe scrisori, în cari îi declara că aderează la vederile lui politice și aprobă acțiunea pornită de D-Sa (dl Babeș). În același timp îl roagă să intervină pe lângă ministerul de comerț să i-se libereze (d-lui Lazar) un bilet de liber parcurs pe căile ferate ungare, ca să poată călători prin părțile sălăgene și să facă propagandă pentru acțiunea de împăciuire a dlui Babeș.“

Repetăm, n'am avut timpul să controlăm exactitatea acestor informații, am ținut, însă, că e datoriu noastră să le înregistrăm pentru a provoca o lămurire a acestei chestii de interes public.

Elevul, oare, să fi voit să-l prevină pe măiestrul?

Dl Lazar și cei dela „Gazeta de Duminecă“, oare, să fi invidiat laurii dlui Babeș și legăturile acestuia cu Batthyányi și să fi căutat legături cu șovinistul Ugron...?

Așteptăm lămuriri!

CRONICA LITERARĂ ȘI ARTISTICĂ.

O nouă fază în istoria Teatrului Românesc. Din România ne vin știri îmbucurătoare. Teatrul a cărui dezvoltare în măsura celorlalte comori artistice și de cultură, rămăsese ceva mai în urmă, — acum pare a-și revendica toate drepturile pierdute.

Energii cunoscute în publicistica noastră: Caragiale, Delavrancea și alții, impun prin talentul și prin stăruința lor.

Vedem și alte nume românești cunoscute slujind Thaliei: Brătescu-Voinești, Anghel și Iosif, Emil Gârleanu, Nicolau, Diamandi și alții. Deschiderea stagiunii la toate trei teatrele Naționale din țară: București, Iași și Craiova, o vedem anunțată cu piese originale, — fapt ce ne îndritue să sperăm cât de mult.

Nu putem decât saluta cu toată mândria, noua îndrumare sănătoasă a Teatrului Românesc.

Distincție. Doamna Veturia Triteanu, marea noastră cântăreață, a fost decorată de M. S. Regele Carol al României cu ordinul „Bene Merenti cl. I.“

E o distincție meritată și care nu ne poate decât onora.

Autoritățile comunale din Wenigenjena (Germania) au decis să restaureze vechea ospătarie „La Brad“, în care Goethe a locuit de mai multe ori și a întemeiat în 1815 „Burschenschaft“-ul german. Lucrările au și început pentru reconstruirea camerelor unde a luat naștere societatea studentească. Păreții îi vor împodobi amintiri rămase dela acest act important precum și tablouri de ale lui Goethe.

Tolstoi a făcut de curând un mic voiaj cu drumul de fier, vizitând pe amicul său Tchertchow. El făcând drumul cu clasa a 3-a și în tot timpul drumului fu asediat cu tot felul de întrebări și cereri din partea celorlalți voiajori. Grupuri întregi îi cerură iscălitura pe ilustratele lor. Tolstoi împlini surizând toate cererile. Chiar și conducătorul îi ceru să scrie o sentință pe una din fotografiile lui Tolstoi pe care tocmai o avea cu

el. La sosire Tolstoi fu întâmpinat de un grup de țărani cu cari discută mai multe chestiuni religioase.

Senatul orașului Hamburg a respins cererea editorului Iulius Campe de a i se ceda un loc public pentru a așeza monumentul lui Heinrich Heine.

E vorba de monumentul pe care editorul l-a cumpărat de la administrația palatului Achilleon din insula Corfu, proprietatea împăratului Wilhelm II.

Napoleon și educația fetelor. În scrisorile lui Napoleon I. se găsesc o mulțime de principii din cele mai sănătoase, cu privire la educația fetelor. În 1907 tocmai se deschisese școala de fete de la Econen. Cu această ocaziune, Napoleon, care se află în Prusia, în castelul Finkelsstein, scria ministrului de instrucție cum să organizeze școala și ce creștere să se dea fetelor în această școală.

Napoleon recomandă ministrului să fie cu mare atențiune la alcătuirea programului. Fetele să învețe a prețui modestia și viața simplă. Obiectul principal de învățământ al lor, trebuie să fie religia, căci școala are menirea de a crește oameni credincioși iar nu superficiali. Numai religia, este în stare să liniștească sufletul veșnic mobil al fetelor. Statul nu are nici un interes să dea societății dame cari să știe flirtul și micile intrigi, ci adevărate femei, cari să știe infiltra în sufletul copiilor virtutea. Femeile să știe bine să socotească și să cunoască istoria, geografia și din științele naturale câte ceva. Nu este nevoie să-și bată capul cu cunoașterea limbilor streine.

Napoleon ținea mult ca fetele să facă progrese la lucrul manual. Aproape jumătate din oarele de școală le destinase pentru lucrul de mână. Fetele trebuiau să învețe să croiască, să coasă, să brodeze, să cunoască principiile de igienă spre a putea îngriji pe bolnavi. Mai de parte fetele trebuiesc instruite perfect în arta culinară. În afară de dans, care este folositor sănătății, fetele nu trebuie să deprindă nimic.

Ungurii și Polonii.

Reproducem din marele ziar polonez „Dziennik Polski“ din Lemberg, articolul dlui I. Skupiewski, un distins publicist, care de 25 de ani s'a stabilit în București, de unde apără cu condeiu priceput, interesele Regatului Român în presa europeană. Dsa însă, deși astăzi cetățean român, continuă a avea legături cu fruntașii poloni, iar ospitalitatea ce găsește în presa poloneză e dovadă destulă că asemenea dânsului mai cugetă mulți dintre conaționali săi.

Dintre toți Slavii numai singuri medicii poloni sau mai bine zis polono-galițieni, iau parte la congresul medical internațional din Budapesta. Toți slavii ceilalți nu participă la congres ca semn de protestare în contra Maghiarilor cari asupresc popoarele slave înrudite cu noi și oprimă toate naționalitățile nemaghiare din cuprinsul regatului Sf. Ștefan. N'avem nici cea mai mică pretensiune de a ne impune cu părerea noastră conducătorilor politiceii galițiene; poate că și *Galiciei fara da se* ca Italia pe vremuri — să dea Dumnezeu cu acelaș succes. Credem însă că ne este permis a constata că multe momente din această politică formează cea mai întortochiată enigmă pentru noi Polonii ne-galițieni fie din Polonia rusească, fie din alte părți ale Poloniei, fie pentru acei stabiliți în străinătate. O asemenea enigmă, sau mai bine zis în ochii noștri o greșală, o formează prietenia polono-maghiară a cărei manifestațiuni le observăm într-o parte a presei galițiene și a cărei manifestațiune este desigur și deciziunea luată de medicii poloni din Galiția. Nu știu ce impresiune a făcut această deciziune la noi în țară dar vă putem asigura că toți Polonii culți stabiliți în Orient au fost prin ea dureros atinși.

Înainte de a ne întrebă despre motivele acestei tandrețe pentru urmașii lui Arpad ne permitem a remarca că tocmai astăzi ea este cât se poate de intempestivă chiar dacă cineva ar fi putut fi vre-odată partizanul ei. Căci nu trebuie să uităm că abia acum câteva zile au avut loc frumoasele manifestațiuni de înfrățire ceho-polonă la Cracovia și la Varșovia și că aceste manifestațiuni marchează un curent nou al politiceii ginților slave, a cărui tendință este unirea pe baza egalității reciproce a tuturor Slavilor în scopul unei apărări mai eficace în contra atacurilor germanismului, în contra violențelor Prusacilor. — Nu știu ce soartă va avea această mișcare botezată cu numele de „neoslavism“, — *însă admitând chiar că ea ar forma o simplă încercare fără sorți de izbândă, ea va rămâne totuș laudabilă și cred că este o mare greșală de a se lăpăda tocmai în acest moment de solidaritatea slavă, pe vreme ce din contră ar fi trebuit chiar din partea noastră de a documenta această solidaritate.*

Și ne întrebăm, fără a găsi răspuns, care ar putea fi interesul nostru material, politic sau moral care ne-ar impune de a întiade Maghiarilor mâna noastră amicală?

În privința materială, pe câmpul economic Ungurii sunt cei mai aprigi ai noștri concurenți și dușmani în imperiul austro-ungar. Sunt sigur că afirmațiunea mea va fi aprobată de către agricultorii noștri, de crescătorii noștri de vite, de industriașii petroliști — aduc numai aminte faimoasele pseudorafinerii de petrol dela Fiume și chiar de către micii noștri industriași.

În privința politică, Maghiarii au fost timp de zeci de ani cei mai devotați aliați ai centraliștilor vienezi, iar astăzi după căderea celor din urmă, au rămas cei mai înverșunați adversari ai îndreptăririi egale a tuturor naționalităților din imperiu și cei mai cordiali prieteni ai germanismului prusac și adoratorii lui Wilhelm II-lea. Se pot cită sute de fapte întru sprijinirea acestei afirmațiuni ce întrece însă limitele prezentei scrisori.

În privința morală? Vai! tocmai această considerațiune morală ne oprește în modul cel mai ferm de a cântă vechiul cântec, care zicea că „Ungurul, Polonul, doi frați“.

Cântecul rămâne cântec, iar realitatea — realitate ce nu concordă întru nimica cu cântecul.

Acum 60 de ani Ungurii au fost asupriți, prin urmare ne-au fost frați nouă asupriților. — Poporul nostru a avut pentru ei o sinceră cordială compătimire; prințul Adam*), diplomatul nostru, i-a apărât înaintea cabinetelor europene; viteazul nostru Bem le alergă într'ajutor cu regimintele sale curagioase. Dar timpurile s'au schimbat: asupriții de altădată au devenit asupritori; neputincioșii deși orgolioșii Unguri din 1849 sunt astăzi unicii stăpâni ai Transleitaniei, deși formează acolo o minoritate de 6 milioane (chiar după propriile lor statistice falsificate: 7 milioane) pe un total de 19 milioane locuitori, prin urmare în contra a 12 milioane a celorlalte naționalități pe cari le oprimează într'un mod înspăimântător și pe care ar voi să le mănânce dacă ar avea numai dinții destul de puternici.

Iar în această luptă în contra naționalităților nemaghiare pe cine și-au ales drept model? Pe nimeni altul decât pe Prusaci și are mare dreptate „Dziennik Polski“ numindu-i *hakata magyara*. Ne este imposibil de a arăta lista întregă a violențelor mai rele ca cele prusace, hakatiste pe care le comit Maghiarii în contra Slovacilor, Românilor, Chorvaților și Sârbilor. Am să citez însă două fapte prea caracteristice.

Acum două luni doamna Ana Vlad, soția deputatului român în parlamentul ungar, vizitând o școală românească (N.B. întreținută din fondurile comunei române) și-a permis de a se

*) Prințul Adam Czartoryski.

adresă către copii români cu un apel să învețe cu silință limba maternă. — Pentru această ofensă a patriei... maghiare a fost condamnată la o lună închisoare. — *Spuneți dacă acest caz nu seamănă tocmai cu cazul domnișoarei Mawkowska din Posnania care a fost asemenea condamnată la închisoare pentru faptul că învăța în mod secret copiii poloni în limba polonă?* — Cruzimea Maghiarilor a întrecut aici însă chiar înverșunarea Prusacilor, delictul (?) doamnei Vlad nefiind bazat pe un fapt indeplinit ci numai pe cuvinte și n'a fost de altfel nici secret.

Un alt fapt cu totul recent. Intocmai ca guvernele moscovit și prusac, contele Apponyi, ministrul ungar al cultelor și instrucțiunii, a ordonat ca în toate școlile române chiar religia să fie predată în ungurește. Vă rog să vă aduceți aminte cum ne plângeam și ce îndurerăți eram față cu ordonanțele asemănătoare din Rusia și Prusia ce ne atingeau pe noi. — Acelaș lucru se întâmplă acuma într'un stat constituțional, liberal, în Ungaria. Ba chiar mai rău, căci acolo (în Rusia și Prusia) acest lucru s'a făcut prin mijlocirea ilegalităților și violențelor — aici în Ungaria prin corupțiune. Căci catechetilor cari nu se vor supune li se va retrage congrua; alternativa în fața căreia a fost deci puși, este într'adevăr prusaco-barbară: sau trădarea cauzei proprii naționale — sau viață în mizerie!

Cu un cuvânt, în politica lor față de naționalități Ungurii imiteză într'un mod orbesc „hakata“*) prusacă, în organele de presă ale contelui Apponyi și lui Kossuth a fost în timpul din urmă lansată chiar deviza bismarkiană: „Ausrotten“, după cum a scris chiar la timp ziarul „Dziennik Polski“. Toată Europa și în special Franța și Anglia, cunoaște astăzi această stare de lucruri pseudo-constituționale și se indignează în contra ei. — Pentru ei Ungurii nu mai sunt — cum ar dori ei să se arate — victimele despotismului austriac, ci aceea ce sunt în realitate anume asupritori. — Numai o parte a politicianilor galițieni repetă vechiul cântec, nesocotindu-se cu faptul că prin această simpatie dau celorlalte popoare slave o idee cu totul greșită despre relațiile Polonilor cu Rutenii.

Trebuie să relevăm încă ceva referitor la Români și participarea lor în evenimentele din 1848/9.

În momentul izbucnirii revoluțiunii Românilor au dorit călduros a se asocia la ea; pentru această participare au fost Ioan Brătianu, Constantin Rosetti, Ioan Ghica, Nicolae Bălcescu și mulți alții. Cereau numai ca Maghiarii să dea garanții naționale pentru viitor. Pertractările nu mergeau din cauza opozițiunii Ungurilor. Românilor s'au adresat atunci prin mijlocirea lui Nicolae Bălcescu prințului Adam Czartoryski rugându-l să intervină. Cu toate intervențiunile prințului Kossuth amână mereu deciziunea, iar din partea austriacă s'au făcut Românilor diferite promisiuni (ce este drept promisiuni neindeplinite.)

Românilor atunci s'au declarat de partea austriacă — Toată această afacere este cunoscută din scrisorile lui Bălcescu adresate prințului Adam și publicate în cartea intitulată „Din pribegie“ de către Ioan Ghica devenit mai târziu prințul insulei Samos și unul din cei mai însemnați oameni de stat ai României.

Dacă vom voi a lua în considerațiune și a aprecia în mod imparțial tot ce am scris mai sus, ni se va ivi în mod spontan înțelegerea: ne este permis de a ne înfrăți cu Maghiarii

*) *Hakata, hakattiști*, termen întrebuit în ziaristica polonă spre a denumi pe șovinii prusieni cari tind a extermina elementul polonez din Posnania. Acest termen s'a format din inițialele dlor Honnemenn, Kennemano și Tiesemann (H. K. T.) cari se aflau pe vremuri în fruntea comisiunii de colonizare germană pe pământurile dobândite dela proprietari și țărani poloni.

nouă Polonilor cari am suferit și suferim încă atât din cauza opresiunilor, nouă cari protestăm în contra acestor opresiuni și a căror deviză pururea a fost egalitatea și libertatea tuturor oprimaților?

Imi permit de a pune această întrebare domnilor politicieni polono-galițieni și medicilor cari au decis de a lua parte la congresul din Budapesta. Tactul politic permite oare de a cere în Cisleitania un federalism bazat pe o autonomie cea mai largă, și de a susține în jumătatea cealaltă a monarhiei austro-ungare un centralism brutal bazat pe un naționalism maghiar?

I. Skupiewski.

Demonstrații sângeroase în Budapesta.

— Socialiștii pentru votul universal. —

Partidul social-democrat din Budapesta a convocat pe ziua de Luni, prețuia deschiderii parlamentului, o mare întrunire de protestare împotriva guvernului, anunțând autoritățile că vor aranja și o demonstrație în favorul votului universal.

Prefectul n'a luat, însă, la cunoștință anunțarea demonstrației, ci a luat dispoziții severe ca orice eventuale demonstrații să fie împiedecate cu forță armată.

Socialiștii, cu toate acestea, au hotărât să nu renunțe la ideea lor și să demonstreze Luni seara, după întrunire, înaintea clubului partidului independent.

Spre seară, a apărut un număr enorm de polițiști pe toate străzile Budapestei. La orele 7 și jumătate un grup mai mare de socialiști a trecut spre locul întrunirii, strigând „Trăiască votul universal“ „Jos guvernul coaliției“, „Jos Andrássy!“. Socialiștii s'au postat în fața hotelului „Royal“, unde se află clubul independenței, și au început să facă demonstrațiuni contra Kossuthiștilor. Socialiștii cari se duceau spre locul întrunirii au fost împrăștiati de polițiști. Se mobilizează în total 120 polițiști pedestri și 200 polițiști călări.

Socialiștii s'au întrunit în teatrul intim situat pe piața arhiducelui Alexandru.

Fruntașii socialiști Tarczai și Buchinger au ținut discursuri despre legea electorală. În cele din urmă s'a votat o rezoluțiune, prin care socialiștii invitau partidele coaliției să se țină de promisiunile și să introducă votul universal.

În fața teatrului se strânsese o mulțime enormă. După întrunire mulțimea a cutreerat străzile principale, strigând: „Trăiască votul universal“.

Demonstrații voiau să se ducă la clubul partidului independenței, însă au fost oprți în drum de polițiști, cari au început să lovească cu săbiile. Socialiștii, cunoscând tactica polițiștilor, s'au retras, astfel că loviturile cădeau asupra trecătorilor. Mulți dintre aceia au fost răniți. A fost una dintre luptele cele mai sângeroase ce s'au dat vre-odată pe străzile Capitalei. Un lucrător grav rănit a căzut la pământ și a fost călcat în picioare de polițiștii călări.

Fruntașii socialiștilor s'au strâns în acest timp în cafeneaua „Meteor“. Câțiva detectivi, cari se aflau acolo, au fost atacați de cei prezenți din cauza atitudinii lor provocatoare. Un detectiv a fost palmuit de un chelner. Detectivul a raportat cazul șefului poliției care a ordonat evacuarea cafenelei. O luptă inversunată s'a încins atunci între polițiști și mușterii cafenelei. Câțiva polițiști și mai mulți socialiști au fost răniți.

Numărul total al răniților se urcă la 16, între cari sunt trei foarte grav răniți.

Educația țaranului român.

Nimic mai greu, decât a aduce la cultură pe un popor, care veacuri de rând a stat în păraginire și pe sufletul căruia s'a lipit *rugina* vremilor cu așa putere, încât sfortări mari se cer din toate părțile, pentruca să se spele de murdăria, de care s'a întinat.

Acest adevăr general află *aplicație* mai ales la poporul nostru, care știut este, a avut de îndurat multe veacuri: apăsarea vremilor, fără a putea să se sufelce din noianul poverilor, ce-l apăsau.

Dreptaceea, nici că e ușor a începe: la curățirea ființei etnice a neamului nostru. Și nici că poate fi opera unui singuratic, ci aceasta trebuie să fie o problemă, care deopotrivă interesează pe pedagog, ca și pe sociolog, pe politician ca și pe biserican, pe savant ca și pe juriconsult, pe zoolog ca și pe mineralog, pe technolog ca și pe agrolog etc. Problema de a îndrepta: ce e rău de pe organismul neamului nostru e de categoria problemelor generale, chemate să premenească ființa neamului nostru.

În câteva articole nepretențioase, publicate în „Țara Noastră“ mi-am luat voie a lămuri după putință: unele din calitățile bune și a sbiciul unele rele. În direcția aceasta vor curge și desfășurările prezente. Netăgăduit poporul nostru e *religios* ca spirit și *vânjos* ca corp. Din aceste două atribuții etnice rezultă altele de o ordine mai inferioară. Fiind el religios e totodată și *bisericos*. Nimenea nu se va afla, care serios să poată trage la îndoială iubirea de biserică a poporului român. Priviți numai în cele Dumineci și sărbători, cum bărbați, femei, bătrâni și tineri aleargă în haine de sărbătoare la lăcașul Domnului. E admirabilă această privește prin cătunele de munte. Vezi, cum se scoboară pe coama dealului: cete de Românași și întâlnindu se în șesul din vale aleargă pe drumul satului la bisericuța de lemn, situată pe un vârf de delișor. Aici cu fața smerită, făcând închinăciuni înaintea altarului Domnului, intră cu toată smerenia în lăcașul sfânt. Mai întâiu aduce prinoasele Domnului: o prescură și o luminiță și apoi se așează în jilțul ori strana proprie; își scoate acaftistul ori ceaslovul și citește cu evlavie, ascultând rugăciunile preotului și cântările strănilor. E frumoasă priveștea din biserică, când te uiți la poporul nostru. În partea spre altar sunt plasați bărbații, iar în tinda bisericii femeile. Am întâlnit o comună pe valea Sebeșului, unde toată biserică luă parte la cântări. Eră ceva dumnezeesc a auzi intonându-se armonie și dulce rugăciunea! „Doamne miluește-ne! Doamne miluește-ne!“

N'au drept ceice zic, că poporul a scăzut în simțul său bisericos. *Fenomene sporadice* locale nu ne îndreptătesc să facem atari *concluziuni pripite*. În marea masă a poporului n'a scăzut simțul acesta ales, ci vitregitățile vremilor i-a silit să fie mai puțin darnici în prinoase; iar pe de altă parte lupta pentru traiul vieții i-a silit să se ducă peste țări și mări și în felul acesta i-a lipsit de mângăierea, pe care le-o poate procura biserică cu așezămintele ei. Pe alocurea au mai fost și alte cauze interne și externe. Poate că preotul n'a fost la înălțimea chemării sale; ori apoi s'au vârit în comune niște elemente turbulente, străine de obârșia și moravurile neamului nostru, cari cu tot felul de mijloace au căutat să dirime și distrugă spiritul cel bun din comună.

Ochii în patru să-i avem, ca să nu se vâre atari parasiți în organismul etnic al neamului nostru, căci aștia sunt *microbii otrăvitori*, cari caută să străbată cătră centrul organismului. Până acuma plutesc numai la suprafață. Cu toții! preoți, învățători ori alte soluri de cărturari să nu trecem nebăgători de seamă pe la ușile țara-

nului, fără să nu'l facem atent la primejdia cea mare, ce ne a venit, din această parte.

Astăzi, când mijloacele de comunicație modernă nu mai sunt zid de apărare în contra înrăurilor străine, ușor se pot vâri în viața noastră psihică indeletniciri, străine de firea noastră românească. O atare furișare să și observă în ținuturile, unde elementul românesc e copleșit de cel străin; acolo, unde nu suntem în masse compacte.

Amestecul cu străini pe teren social, ba chiar prin căsătorie, e o pornire nefastă, contra căreia tot Românul de bun simț are să se împotrivească la toată ocazia. Înstrăinarea se observă mai ales în *port*, în *obiceiuri* și apoi *bătător* la ochi în *cântări*. Sunt ținuturi, unde portul românesc s'a pierdut cu desăvârșire. Sunt apoi de acelea, unde toată cântarea nu este decât o dă-lălitură. De dulcea doină și horă românească nici pomină. Să ne trezim deci din somnul adânc! Videant consules ne quid.....

Dr. Petru Șpan.

Poezii Populare.

*Astă noapte vânt băteă,
Mândra 'n brațe mă strângeă,
De-ar fi bătut vântul mult
M'ar fi strâns de m'ar fi rupt.*

*Place-mi jocu', mănec-l focu'
Si zicala mănec-o para!*

*Vai săraca maică-mea
Dela multe m'a scos ea
Dela multe dela toate
Dela două nu mă poate:
Dela Neamț și dela moarte!*

*Floricea din cărare,
Sui-mă bade-o călare
La spatele dumatile;
— Te-aș sură mândro sură,
Murgul meu de te-ar primă.
Dar mi-e murgul dintr'o Luni
Și nu duce doi nebuni,
Și mi-e murgul dintr'o Marți
Nu duce necununați
Și mi-e murgul dintr'o Joi
Nu ne duce pe-amândoi.*

*Nici popa n'ar mură bine
C'a legat pe mut de mine
Nici nu trebuie să moară
Pân' nu mă desleagă iară!*

*Mor mândrufo și m'aprină
Când te văd pe drum trecând
Albe poale scuturând
Și din mână vânt făcând.*

*Bate Doamne ori ce-i bate
Bate frunza de urzică
Și pe fată până-i mică.
Fata dacă crește mare
La părinți e supărare...*

*Cine strică dragostea
Strice-i boala inima
Și lui și la gloata sa
Fie măcar maică-mea!*

*Cine strică dragostile
Mănec-i grăul pasările
N'aibă pită caldă 'n masă
N'aibă sănătate 'n oasă.
Șează-i grajdul fără boi
Și stâna fără de oi;
Șează 'n sânge până 'n brâu
Și să-l mănec viermi de viu...*

*Copiliță, copiliță,
Astă-vară sugeai fiță
Și acum dai badi guriță...*

CRONICA EXTERNĂ.

Regularea chestiei cretane. In cercurile diplomatice din Constantinopole se asigură că chestiunea cretană va fi în curând rezolvată în mod definitiv. Proiectul de Constituție al insulei e aproape gata. In această privință se afirmă următoarele:

Ministrul de externe al Angliei, sir Grey, a avut dese consfătuiri cu ambasadorii Franței, Italiei și Rusiei și au căzut de acord asupra următoarelor puncte:

Actuala stare de provizorat din Creta va fi transformată într'un regim definitiv.

Adunarea națională a Cretei care are un caracter provizoriu va rămâne ca o instituție definitivă.

Mărcile poștale grecești vor fi înlăturate din insulă.

Sentințele judiciare cari până acum erau redactate și telegramele regelui George, vor fi date în numele legii.

Ca instanță superioară de justiție în locul curții de casație din Atena, se va institui o Curte supremă în insulă.

In fruntea jandarmeriei va fi numit un ofițer străin, care nu va putea fi grec.

Un nou guvernator nu se va numi pentru moment.

Din Serbia. O comisiune alcătuită din consilieri de stat, membrii curții de casație și câțiva deputați, au alcătuit un proiect de lege pentru regularea dreptului la succesiune. Motivul imediat al instituirii acestei comisiuni e că prințul George, ale cărui fapte pline de temperament au atras atacurile inverșunate ale presei.

Regele își va da învoirea pentru acordarea apanagiilor prințului George și Alexandru. Din această cauză se crede că regele va cere o sprire a listei sale civile.

In acelaș timp guvernul sârb publică un comunicat, spunând că regele în înțelegere cu guvernul său și conform cu Constituția, a stabilit un regulament pentru membrii Casei regale și care va fi comunicat Scupcinei la momentul oportun.

Ziarul „Politika“ publică știrea că regele Petru însoțit de ministrul Milovanovici, va vizita în cursul acestei toamne Curțile dela Petersburg, Londra, Roma, Constantinopol și pe președintele republicii franceze. Locurile competente declară însă, că această știre este neexactă.

Guvernul nu se ocupă însă de această chestiune; însă dacă momentul pentru a i-se da o soluțiune ar sosi, soluțiunea va fi astfel că regele va vizita și Curțile din Viena și Berlin.

Cercurile politice confirmă știrea că dl Milovanovici va călători în curând la Viena și la Paris, dar că este vorba de o călătorie privată.

Din Grecia. In țara întreagă e mare neliniște. Băncile își expediază în străinătate capitalurile, deoarece nu se poate ști ce va aduce viitorul.

Guvernul este însă ferm hotărât a-și trece reformele.

Budgetul ministerului de război va fi sporit cu opt milioane; în schimb va fi redus acel al cultelor. Din 26 de episcopi se vor menține numai 12 și se vor face și alte însemnate economii.

Generalul de divizie Kasalis a scris lui Teotokis o scrisoare amenințătoare, în care-i spune că dacă va avea îndrăzneala să vie în Capitală și să se prezinte în parlament, îl va împușcă în stradă.

In cercurile militare agitația împotriva atitudinii lui Teotokis și a partizanilor săi e din ce în ce mai vie.

Teotokis a revenit în cele din urmă asupra hotărârii sale de a se retrage din politică. El a fost înduplecat la aceasta de către regele George.

Contrar deciziei sale de până acum, Teotokis va lua parte la lucrările Camerei și într'una din primele ședințe el va rosti o cuvântare în care va expune activitatea guvernului.

In ce privește reformele actualului guvern, Teotokis le va sprijini.

ȘTIRI.

Festivitățile centenarului lui Șaguna. Comisiunea consistorului metropolitan constituită pentru aranjarea festivităților centenarului lui Șaguna, a ținut zilele trecute dese ședințe — și a angajat diferite subcomisiuni, — cari au să asigure o reușită frumoasă a serbărilor.

In numărul viitor vom da programul întreg dar și până atunci ținem să atragem luarea aminte a publicului nostru ca să se prezinte în mod sărbătoresc și cu toată demnitatea la praznicul ce ne așteaptă.

Amnestierea lui Hlinka. Din Budapesta se anunță că Andrei Hlinka condamnat după cum se știe la 3 ani de închisoare, a fost propus pentru amnestiere de către ministrul justiției.

— **Di Ioan Măgean,** comerciant, își anunță căsătoria sa religioasă cu d-șoara **Marina Milea,** la 27 Sept. v. în biserica cea mare, gr. or. din Săliște.

Fraude la ministerul de comerț din Franța. Ziarele clericale din Paris anunță că s'au descoperit mari fraude la ministerul comerțului.

Mai mulți funcționari, printr'un fals, au reușit să păgubească statul de suma de 8.000.000. S'au făcut mai multe arestări.

O expozițiune flotantă. Se anunță din Odessa: Societatea rusă, pentru înaintarea comerțului și navigațiunii cu vapori, a organizat o expozițiune flotantă de mărfuri rusești destinate a fi arătate Bulgarilor și Turcilor, ca aceștia să se familiarizeze cu fabricatele rusești. La începutul lunii lui Octomvrie va pleca un vapor rus cu fel de fel de mărfuri rusești și va vizita porturile bulgărești precum și pe cele turcești până la Alexandria. Vaporul va sta câte 5 zile în fiecare port.

Un document al lui Cook. „New-York Herald“ a început publicarea studiului lui Cook asupra expediției sale și publică, între altele, un document menit a dovedi buna credință a lui Cook. Anume: o fotografie în care se vede steagul american fălând în regiunea polară. In dreptul steagului, Cook, având de-o parte și de alta pe cei doi eschimoși.

In partea stângă se vede, în vârful unei prăjini un tablou de pe care nu se poate distinge nimic, iar la partea opusă, ghiața, care se întinde la orizont până se întâlnește cu cerul.

Curiozitățile regelui Ferdinand. Tribuna balcanică, povestește următoarele particularități ale regelui Ferdinand al Bulgariei.

Ca și vechii Sultani, regele iubește să fie distrat de câte o persoană veselă și spirituală și de multeori le rabdă sinceritățile.

Ultimul „nebun“ al regelui, a fost un camerier al său, bulgar din naștere.

Intr'o zi regele a vrut să știe ce părere are camerierul său, despre popor și l-a întrebat.

Acesta din urmă a răspuns.

Despre popor — n'am nici o părere. Regele a zămbit, iar a doua zi i-a trimis prin serviciul de intendență, 500 lei.

Regelui Ferdinand îi place să călătorească adeseori incognito.

Ultima oară, acesta a călătorit sub numele de Dumitrov și nici ministrul de interne n'a știut că regele Ferdinand sosește în țară.

Anul trecut pe când în Serbia erau turburări și se manifestă contra Bulgariei, Regele Ferdinand a trecut prin Serbia îmbrăcat ca popă catolic iar când a călătorit în România, eră îmbrăcat ca lacheu al palatului.

De multeori regele se plimbă prin mulțime îmbrăcat în haine simple, pentru a afla ce crede poporul despre dânsul.

Accidentul dirijabilului Republique. Din Paris vine știrea unui nou accident urmat de câteva cazuri mortale. Balonul dirijabil „Republique“ s'a înălțat, Joi dimineața, la orele 6-50 de minute din localitatea Rosiei. In nacelă se aflau următoarele persoane: Căpitanul Marechal, locotenentul Chamre și mecanicii Vincenz și Reaux. Balonul s'a urcat imediat la o înălțime de 150 metri și a luat direcția spre Paris. La Nevers urmă să se facă un popas. Când balonul ajunse la Treveul, s'a desprins un propulsor și a rupt invelișul balonului, care a căzut la pământ. Trei pasageri au murit pe loc, locotenentul după cinci minute.

Prefectul departamentului a plecat imediat la fața locului și a avizat pe ministrul președinte, care la rândul lui a raportat cazul președintelui Fallierés. Președintele republicii se află în acel moment la expoziția aeronautică.

Ministrul de război a delegat pe generalul Roaueț și pe comandantul Haley să ancheteze cazul la fața locului. Populația din Paris e deprimată din cauza acestei nenorociri. Victimele au fost transportate la Moulin. Un detașament din geniu lucrează la strângerea rămășițelor balonului.

Telegramele din urmă dau următoarele amănunte noi: Catastrofa balonului „République“ s'a produs în urma rupturii unei aripi a propulsorului care a străpuns envelopea balonului când dirijabilul se găsea la o înălțime de 200 de metri. Aeronautii au murit la moment, afară de locotenentul Faure, care a mai trăit cu 10 minute după catastrofă.

Acest teribil accident s'a întâmplat la 9 kilometri și jumătate de orașul Moulins în urma ruperei propulsorului drept, care a fost asvârlit în balon, rupând envelopea în ambele părți spre a cădea dela o distanță de 150 metri depărtare.

Proprietar-editor: OCTAVIAN GOGA.

Red. responsabil: DEMETRIU MARCU.

„GEOGEANA“,

institut de credit și economii, societate pe acții
— în Geoagiu (Algyógy). —

Primește depuneri spre fructificare:

Cu 4½%, dacă anunțul e scurt. Intrucât permite starea cassei, aceste se replătesc și fără anunț.

Cu 5%, dacă sumele sunt cel puțin de 500 cor. și termenul de anunț 15 zile.

Cu 5½%, dacă se depun sume de 1000—2000 cor. cel puțin pe 1 an, cu anunț statutar.

Sume mai mari, după învoeli speciale.

Depuneri de ale corporațiilor culturale se retribuesc cu 6%.

Darea de interese o plătește institutul.

Interesele se capitalizează de două ori pe an: în 30 Iunie și 31 Decemvrie.

Depuneri și ridicări se pot face și prin poștă, ori prin mandate de cec. De asemenea punem la dispoziția celor doritori cassette de economizare.

Diracțiunea.